

УДК 336

Ю.М. Сагачко, канд. екон. наук, доц. (ДБТУ, Харків)

С.І. Міненко, PhD з менеджменту, доц. (ДБТУ, Харків)

ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ ТА НАУКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Швидкі темпи глобалізації та розвиток єдиної Європи роблять інтеграцію національної освіти в європейський та інноваційний світовий освітній простір необхідною умовою існування України.

Відомі науковці з Національної академії педагогічних наук України провели аналіз вітчизняної мережі, що включає 176 державних закладів вищої освіти — університетів, академій і інститутів, які становлять основу національної вищої освіти та готують більше 80% її здобувачів.

Однією з проблем, що ускладнюють інтеграцію, є непослідовність освітньої політики, оскільки цей процес має переривчастий характер. Новий етап, який розпочався з 2014 року — після соціально-політичної кризи, воєнної агресії росії та підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС — позначився активізацією європейського напрямку розвитку України та приведенням української освіти у відповідність до європейських стандартів. Продовжувався поступальний рух вітчизняної освіти у напрямку трансформації на основі компетентнісного підходу.

Війна посилила та розширила виклики, які вже виникли в освітній сфері через пандемію COVID-19. Для української системи вищої освіти це стало не лише випробуванням, а й своєрідним імпульсом, який відкрив нові можливості та став каталізатором модернізаційних змін. Основною метою є розвиток цифрової та дистанційної освіти, зокрема онлайн-формату. Однак перспективи трансформації освіти виходять за межі цих напрямів. Необхідно також зосередитися на розвитку неформальної та інформальної освіти, а також на створенні механізмів для визнання її результатів у рамках формальної освіти. Важливою є апробація та широке впровадження сучасних методів навчання, які використовують інформаційні технології.

Пріоритетним напрямком є адаптація освітньої системи до потреб сучасної економіки та інтеграції в європейський економічний і освітній простір. Сучасна модель освіти повинна відповідати викликам

часу. В умовах війни цифрова трансформація освітньої діяльності закладів вищої освіти стає перспективним шляхом для підготовки фахівців з вищою освітою в Україні.

Заклади вищої освіти України здобули позитивний досвід під час пандемії COVID-19, інтегрувавши сучасні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) в освітній процес. Це дозволило забезпечити віддалений доступ до розкладів, бібліотек і інформаційних баз, проводити дистанційні заняття (лекції, практичні, контроль знань), створювати віртуальні групи студентів, записувати заняття для перегляду, моделювати практичні і лабораторні роботи, контролювати відвідування та надавати доступ до необхідних програмних продуктів. Особливу увагу заслуговує Концепція цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року (далі – Концепція). Ця концепція пропонує комплексне стратегічне бачення цифрової трансформації цих сфер та сприяє реалізації принципів державної політики у сфері цифрового розвитку.

Проект Концепції спрямований на вирішення кількох ключових проблем: низький рівень цифрових компетентностей учасників освітнього процесу; застарілий зміст інформаційних предметів; недостатня кількість комп'ютерної техніки та відсутність широкосмугового доступу до Інтернету в освітніх закладах; брак якісного цифрового контенту; нестача актуальної інформації про учнів, педагогів та науковців, що ускладнює управлінські рішення; бюрократизованість внутрішнього документообігу; складнощі в отриманні освітніх послуг і недоступність наукових ресурсів. Планується досягти кінцевої мети через такі стратегічні цілі:

Для кожної з цих цілей визначено шляхи та кроки їх досягнення на період до 2026 року.

1. «Працівники сфери освіти володіють цифровими компетентностями»;
2. «Цифрове освітнє середовище є доступним та сучасним»;
3. «Зміст освіти в галузі ІКТ відповідає сучасним вимогам»;
4. «Послуги та процеси у сфері освіти і науки є прозорими, зручними та ефективними»
5. «Дані у сфері освіти і науки є доступними та достовірними».

Аналітики Національного інституту стратегічних досліджень акцентують увагу на сучасному попиті на навички та компетенції. За останні 50 років в економіках розвинених країн зросла потреба у кваліфікованих спеціалістах, здатних виконувати складні аналітичні завдання та маючих розвинені комунікативні навички. Національна

економіка потребує фахівців, які можуть швидко навчатися та адаптуватися до нових умов, особливо в умовах війни. Зростає також попит на soft skills — надпрофесійні якості, такі як відповідальність, управління часом, командна робота, лідерство, емоційний інтелект, гнучкість і адаптивність. Щоб реалізувати триаду — навчання, наукові дослідження та інновації — вища школа повинна співпрацювати з високотехнологічним виробництвом.

Ключовим кроком для вирішення освітньої кризи в Україні є ухвалення Стратегії розвитку вищої освіти на 2022–2032 роки, затвердженої Кабінетом Міністрів 23 лютого 2022 року. Цей документ слугує дорожньою картою для відновлення та реформування системи вищої освіти в післявоєнний період, допомагаючи зменшити негативні наслідки від вторгнення росії.

Президент Європейської Ради Шарль Мішель підкреслив, що мета відновлення не лише повернення до минулого, а створення сучасної та процвітаючої України, з акцентом на інфраструктурні зміни, що відповідають майбутнім викликам, таким як зміна клімату та цифрова трансформація.

Після завершення війни система вищої освіти зміниться, з необхідністю об'єднання навчальних закладів і відновлення зруйнованих. Освіта не залишиться такою, як до війни, і відбудеться її глобальне переосмислення.

Інформаційні джерела

1. Міністерство освіти і науки України (2021). Концепція цифрової трансформації освіти і науки: МОН запрошує до громадського обговорення. <https://mon.gov.ua/ua/news/koncepciya-cifrovoyi-transformaciyi-osviti-i-nauki-mon-zaproshuye-do-gromadskogo-obgovorennnya>

2. Міністерство освіти і науки України (2022b). Опубліковано Стратегію розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки <https://mon.gov.ua/ua/news/opublikovanostrategiyu-rozvitku-vishoyi-osviti-v-ukrayini-na-2022-2032-roki>

3. Міністерство освіти і науки України (2022c). Цифрова трансформація освіти: прийнято закон про функціонування інтегрованої інформаційної системи АІКОН. <https://mon.gov.ua/ua/news/cifrova-transformaciya-osviti-prijnyato-zakon-profunkcionuvannya-integrovanoyi-informacijnoyi-sistemi-aikom>

4. Розпорядження КМУ «Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки № 286-р» (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>